

Samenwerken met naasten in de afweging tussen vrijheid, veiligheid en levensgeluk

Marion van den Hurk, Significant Public

Een stukje theorie

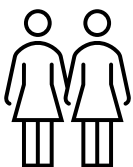
Algemene tips voor het betrekken van naasten gelden ook voor de Wzd

Algemene tips

1. Bekijk of jouw organisatie het mogelijk kan maken dat naasten elkaar onderling steunen als dit nog niet gebeurt
2. Wees je bewust van de impact die beslissingen over de ondersteuning op naasten kunnen hebben. Betrek ze er dan ook bij
3. Maak goed gebruik van kennis van naasten. Jij hoeft en kan immers de cliënt nooit zo goed kennen als zij
4. Nodig naasten vooral uit om het aan te geven als ze het ergens niet mee eens zijn
5. Bespreek van tevoren hoe betrokken naasten willen zijn. Dat kan namelijk per persoon verschillen

Toegepast op de Wzd

1. Organiseer een familiebijeenkomst over de wzd
2. Onvrijwillige zorg inzetten of stoppen heeft impact op naasten, daarom is het belangrijk ze mee te nemen in de afwegingen
3. De kennis van naasten kan helpen bij het vinden van een vrijwillige alternatief. Betrek niet alleen de cliënt maar ook naasten bij zorgplanbesprekingen waarbij afwegingen over vrijheid en veiligheid op de agenda staan
4. Maak afwegingen tussen vrijheid en veiligheid bespreekbaar en wijs naasten op de cvp
5. Bespreek wat een naaste zou kunnen doen om onvrijwillige zorg te voorkomen

Volgens de Wzd hebben cliënten recht op een vertegenwoordiger

De rol van vertegenwoordiger kan door verschillende mensen vervuld worden

1. De wettelijk vertegenwoordiger van een cliënt. Dit is een curator of mentor en is benoemd door de rechter
2. Een schriftelijk gemachtigde: een persoon die door de cliënt zelf schriftelijk is gemachtigd om hem te vertegenwoordigen
3. De echtgenoot, de geregistreerde partner of andere levensgezel. Deze is niet formeel benoemd
4. Een ouder, kind, broer, zus, grootouder of kleinkind van de cliënt. Deze is niet formeel benoemd

Taken, verantwoordelijkheden en mogelijkheden van de vertegenwoordiger

- Heeft recht op informatie en inzage in het dossier, maar alleen die informatie die nodig is om beslissingen te nemen
- Kan al dan niet instemmen met de zorg als een cliënt wilsonbekwaam ter zake is
- Kan al dan niet instemmen met een besluit tot opname als een cliënt wilsonbekwaam ter zake is
- Kan inbreng geven voor het zorgplan
- Moet de cliënt zo veel mogelijk betrekken bij de beslissing
- Moet nauw betrokken worden bij het doorlopen van alle stappen in het stappenplan
- Kan een RM aanvragen bij het CIZ
- Kan een IBS aanvragen (dit kan iedereen doen)

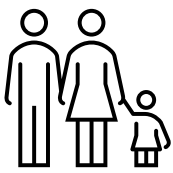
De vertegenwoordiger heeft een belangrijke rol bij ter zake wilsonbekwame cliënten

Rol van de vertegenwoordiger bij het vaststellen van de wilsonbekwaamheid

- De deskundige die de wilsbekwaamheid beoordeelt betreft hierbij de vertegenwoordiger
- Bereikt hij hierover geen overeenstemming met de vertegenwoordiger, dan beoordeelt een niet bij de zorg betrokken deskundige in tweede instantie de wilsbekwaamheid van de cliënt
- Als de cliënt of zijn vertegenwoordiger het niet eens is met de uitkomst van de beoordeling van de wilsbekwaamheid kan hij hierover een klacht indienen bij de klachtencommissie

Rol van de vertegenwoordiger bij het stappenplan

- Als de vertegenwoordiger zich verzet tegen de zorg is er sprake van onvrijwillige zorg
- Als de vertegenwoordiger instemt maar de cliënt verzet zich herhaaldelijk is er sprake van onvrijwillige zorg
- Als de vertegenwoordiger instemt en de cliënt verzet zich niet moet toch het stappenplan gevolgd worden bij insluiten, beperken van de bewegingsvrijheid of onrustmedicatie buiten de richtlijn

Toepassing Wzd verschilt per leeftijd

- De Wzd geldt alleen voor kinderen en jongeren bij wie een verstandelijke beperking is vastgesteld en bij wie onvrijwillige zorg wordt overwogen of toegepast. De Wzd geldt niet voor kinderen en jongeren bij wie geen verstandelijke beperking is vastgesteld
- Bij kinderen tot 12 jaar nemen de ouders/voogden die het gezag uitoefenen de beslissing over de zorg van het kind
- Bij kinderen tussen de 12 en 16 jaar neemt het kind gezamenlijk met zijn of haar ouders/voogden de beslissingen over de zorg die aan hem of haar wordt verleend, als het kind wilsbekwaam ter zake is (de instemming van het kind is niet noodzakelijk als de ouders instemmen)
- Vanaf 16 jaar neemt het kind zelf de beslissing over de zorg die aan hem of haar wordt verleend (art. 3, lid 1), als het kind wilsbekwaam ter zake is

Wat is de verantwoordelijkheid van naasten en wat van zorgprofessionals in de ambulante setting?

Als de familie domotica inzet, bijvoorbeeld dwaaldetectie, in de thuissituatie, is dan de Wet zorg en dwang van toepassing?

Nee

De Wet zorg en dwang is alleen van toepassing op beroepsmatige zorgverleners. Wanneer domotica, bijvoorbeeld dwaaldetectie, door de familie van de cliënt wordt ingezet is de Wet zorg en dwang niet van toepassing.

Soms kan er sprake zijn van 'ontspoorde mantelzorg' waarbij de mantelzorger de grens van goede zorg overschrijdt. Bijvoorbeeld als de mantelzorger naar jouw mening zorg inzet waartegen de cliënt zich verzet. Het is dan van belang om hierover het gesprek aan te gaan met de mantelzorger en de cliënt en zo samen te zoeken naar alternatieven die passen bij goede zorg voor de cliënt.

Bronnen:

[Praktijkvoorbeelden ambulante onvrijwillige zorg | Wet zorg en dwang \(Wzd\) | Informatiepunt dwang in de zorg VIL-Wzd-FAQ-Ambulante-Zorg-DEF.pdf \(kennispleingehandicaptensector.nl\)](#)

Als de zorgverlener domotica inzet, bijvoorbeeld dwaaldetectie, in de thuissituatie, is dan de Wet zorg en dwang van toepassing?

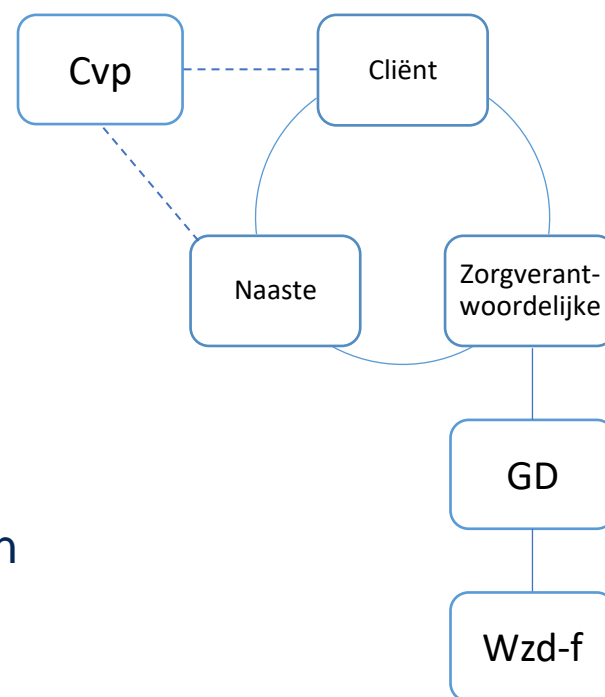
Ja

Indien een client zich verzet tegen het inzetten van domotica is de Wzd wel van toepassing, als de maatregel door een beroepsmatige zorgverlener wordt ingezet. Er is dan sprake van onvrijwillige zorg: het uitoefenen van toezicht op de cliënt.

Samenwerking met naaste/vertegenwoordiger

Gezamenlijke verantwoording over:

- Beoordeling wils(on)bekwaamheid
- De balans tussen vrijheid en veiligheid
- Verwachtingen
- De geaccepteerde risico's
- Het verzet
- Onvrijwillige zorg of vrijheidsbeperkende maatregelen
- Doorlopen van het stappenplan

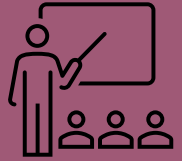

De opgave is niet alleen om
onvrijwillige zorg zorgvuldig toe te passen
maar om vooral het overleg te hebben
over verwachtingen en geaccepteerde
risico's

Meer informatie

- Informatie over vertegenwoordiging: [Wettelijke vertegenwoordiging | Onderwerp | Regelhulp - Ministerie van VWS](#)
- Familie informeren: [Brochure 'Wet zorg en dwang voor familie' | Brochure | Informatiepunt dwang in de zorg](#)
- Vertegenwoordigers informeren: [Brochure+Wet+zorg+en+dwang+voor+vertegenwoordiger.pdf](#)
- Inspiratie voor het betrekken van naasten (mantelzorgers): [werkboek-in-voor-mantelzorg.pdf \(zorgvoorbeter.nl\)](#) en https://www.zorgvoorbeter.nl/informele-zorg/tools-voor-samenwerking-met-mantelzorgers?utm_medium=email
- Gespreksvaardigheden verbeteren: [Free-Learning | Goed in Gesprek | start en Methodiek als je het ons vraagt | Kennisplein Gehandicaptensector](#) (ook bruikbaar in de ouderenzorg)
- [Meldcode Ontspoorde mantelzorg](#)

Storytelling

Een eigen situatie over de samenwerking met naasten in de afweging tussen vrijheid, veiligheid en levensgeluk

- Hoe zorg je ervoor dat naasten geïnformeerd en betrokken blijven als je onvrijwillige zorg wil inzetten?
- Hoe kom je tot een gezamenlijke afweging van de risico's?
- Hoe vind je samen de balans tussen veiligheid, vrijheid en levensgeluk?
- Waar ben je tegen aan gelopen?
- Of waar ben je juist heel trots op?
- Waar heb je buikpijn van?

Chat beknopt welke situatie bij jou opkomt als je nadenkt over deze vragen

Als je de situatie van een ander herkent, geef dan een digitale like

Hoe vertel je het verhaal?

- a. Vertel vanuit het ik-perspectief
- b. Maak de situatie concreet met veel details
- c. Deel gevoelens en emoties die horen bij de praktijkervaring
- d. Ga niet over naar feiten, maar blijf bij de beleving
- e. Hulpvragen om het verhaal goed te vertellen:
 - Wanneer gebeurde het?
 - Wat voor dag was het?
 - Waar was het?
 - Wat was je gevoel/ervaring bij deze situatie?
 - Wat vond je moeilijk? Wat maakte je trots?
 - Hoe heb je dit beleefd?
 - Hoe reageerde de client?
 - En de naasten?

Casus: Ingrijpen of laten gebeuren?

De dochter van mevrouw Schouten weet precies hoe ze de haren van mevrouw Schouten moet knippen. Mevrouw Schouten vindt het mooi hoe haar dochter het doet. Ze kijkt na een knipbeurt nog heel vaak in de spiegel. Wat lastig is, is dat mevrouw Schouten moeilijk kan stilzitten, omdat ze zo snel is afgeleid, dat is zo sinds haar dementie ernstiger wordt. Als ze door het raam een vliegtuig door de lucht ziet gaan, springt ze plotseling op en roept heel hard 'vliegen, vliegen, vliegen'. Dan begint ze door de kamer te rennen. Daarom bindt haar dochter haar voor de zekerheid altijd aan de stoel vast.

Mag de dochter het haar van haar moeder knippen terwijl moeder is vastgebonden aan een stoel? Wat zou jij als zorgprofessional doen in dit geval? Ingrijpen of laten gebeuren? En hoe maak je jouw beslissing?

Casus: telefoon innemen?

Mevrouw van den Brink is een weduwe van 86 jaar. Ze heeft dementie . Haar kinderen wonen bij haar in de buurt en komen regelmatig langs. De laatste tijd merken zij dat mevrouw in toenemende mate in de war is. Ze weet vaak niet meer welke dag het is en laatste belde ze hen midden in de nacht voor een gezellig praatje. Ze is duidelijk haar dag en nachtritme aan het omgooien. De oudste dochter, die veel van de mantelzorg op zich neemt en eerste contactpersoon is, maakt zich zorgen over haar toegenomen vergeetachtigheid en haar nachtelijke onrust. Ze is bang dat haar moeder 's nachts steeds vaker gaat bellen. Ze vraagt daarom aan de zorg om 's nachts haar telefoon in te nemen.

Wat zou jij als zorgprofessional doen in dit geval? En hoe maak je jouw beslissing?